

Satsa på stöd i studier

Erfarenheter från SATSA-projektet

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Bakgrund och problembeskrivning

Samordningsförbundet Östra Södertörn har sedan 2009 delfinansierat samverkansinsatser för personer med behov av samordnat stöd för att kunna arbeta eller studera. Under 2023–2026 har förbundet bedrivit ett utvecklingsprojekt, SATSA, med stöd av Europeiska socialfonden.

Målsättningen med SATSA har varit att tidigt erbjuda ett förstärkt individuellt stöd, redan på gymnasieskolan, samt att underlätta övergångar mellan skola och arbetsliv. Syftet är att fler unga ska fullfölja sin gymnasieutbildning och därigenom få bättre förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden.

Medverkande parter

Projektägare:

Samordningsförbundet Östra Södertörn

Samverkansparter:

Haninge kommun (Fredrika Bremergymnasiet och Riksäpplet gymnasium)

Nynäshamns kommun (Nynäshamns gymnasium)

Tyresö kommun (Tyresö gymnasium)

Arbetsförmedlingen och WeMind psykiatri i Haninge

Målgruppen

Målgruppen i SATSA har varit elever från 16 år som studerar på någon av gymnasieskolorna i Haninge, Nynäshamn och Tyresö och som har en problematisk skolfrånvaro. Även elever i övergången från årskurs 9, som riskerar att inte börja eller fullfölja gymnasiestudier, har ingått i målgruppen.

Jag gick inte i skolan. Jag hade mindre ork tidigare. Jag gick inte ut. Nu ser jag fram emot att gå dit.

- Elev

”

*Jag är nöjd med det stöd jag
fått. Jag har fått en indirekt
push och fått stöd att stödja
mig själv.*

- Elev

Projektorganisation

SEd-coacher

I varje kommun har två coacher knutits till projektet, en studie- och yrkesvägledare och en arbetsterapeut. De har fungerat som ett förstärkt stöd till elever på gymnasieskolorna. Coachernas uppdrag har varit att utveckla ett individuellt stöd utifrån Supported Education (SEd) samt att bidra till bättre lokal samverkan. Fokus har varit att underlätta övergångar både mellan grundskola och gymnasium och mellan skola och arbetsliv.

En kurator från psykiatrin har gett stöd till deltagare i alla tre kommuner och underlättat vägen in till psykiatrin för elever med behov av mer specialiserade vårdinsatser.

Skolpersonal och medarbetare från det kommunala aktivitetsansvaret (KAA)

Skolpersonal och medarbetare inom det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) har deltagit i projektet och fått del av kompetensutveckling kring SEd-metoden, samverkat kring elever samt i det gemensamma utvecklingsarbetet.

Arbetsförmedlare

En arbetsförmedlare har deltagit på deltid i projektet främst kopplat till informationsinsatser på skolorna och arbetet med att utveckla smidiga övergångar till arbetslivet.

Projektledning

Projektledare, metodstöd samt funktioner för ekonomi och administration från Samordningsförbundet har ansvarat för att leda och samordna projektet.

Projektidé

Projektet bygger på att utveckla ett förstärkt stöd i studier som kan införas i skolornas ordinarie verksamhet och bidra till att fler unga påbörjar och fullföljer sina gymnasiestudier. Kärnan i arbetet är individuellt stöd utifrån metoden Supported Education, där elever får hjälp att hantera både studier och sin livssituation.

Stödet ges av coacher (studie- och yrkesvägledare och arbetsterapeut) som är placerade på gymnasieskolorna, och vid behov även med stöd av en kurator från psykiatrin. Tillsammans erbjuder dessa funktioner ett samordnat stöd som kan handla om allt från ökad struktur, stöd i relationer på skolan, motivation och stöd vid psykisk ohälsa.

Arbetet sker utifrån elevens önskemål och behov. Elevens nätverk som till exempel vårdnadshavare och annan personal på skolorna inkluderas när eleven vill. Parallellt har projektet också bidragit till att stärka skolpersonalens kunskap om målgruppens behov och om Supported Education, samt att ge elever ökad förståelse för arbetslivet genom olika arbetslivsinriktade insatser i samverkan med relevanta aktörer. Målet är att arbetssätten ska leva vidare och komma fler elever till del även efter projektiden.

”

*Elever med stöd från SATSA
verkar må bättre och klara
skolan bättre.*

- Lärare

Individuellt stöd utifrån Supported Education

Supported Education är en metod som ger stöd i studier, att hitta, få och behålla studier.

I SATSA har coacherna haft fokus på behålla-fasen och jobbat utifrån en femstegsmodell som innefattar kartläggning av elevens upplevda utmaningar, identifiering av färdigheter och resurser, prioritering, individuell plan och uppföljning. Metoden syftar till att utveckla färdigheter och resurser hos eleven för att eleven ska kunna slutföra sina studier och känna självständighet, delaktighet och tillfredsställelse. Metoden utgår ifrån ett coachande, accepterande och icke-dömande förhållningssätt.

Stödet

- utgår ifrån elevens vilja att studera
- ges i studiemiljön
- främjar kontakter och tillgängliggör resurser i skolan
- låter elevens behov styra valet av insatser
- ges så länge och så ofta som det behövs
- betonar vikten av att få vara student
- inkluderar samarbete med vårdnaden

Vår femstegsmodell

SEd-coachernas roller i projektet

Studie- och yrkesvägledare

Studie- och yrkesvägledaren har stöttat eleverna i att formulera mål för studier och framtida arbete. Tillsammans med eleven har de arbetat steg för steg för att nå målen. I vardagen handlar stödet om att hjälpa eleven att förstå sig själv, se sina möjligheter och fatta beslut om framtiden.

Arbetsterapeut

Arbetsterapeuter är ovanliga inom skolans elevhälsa. I projektet har rollen därför testats för att se om den kan bidra till en mer tillgänglig och inkluderande skola.

Arbetsterapeuten har bidragit med kunskap om hur elevernas vardag påverkar deras möjligheter att klara skolan. Fokus har varit att ge stöd här och nu, men också att bygga upp elevens självständighet på sikt.

Det har till exempel handlat om att:

- kartlägga vad som fungerar bra och vad som är svårt i skolan
- få en helhetsbild av elevens vardag, så som rutiner, fritid och sömn
- uppmärksamma hur eleven upplever delaktighet och meningsfullhet
- föreslå anpassningar och vid behov hjälpmedel
- bidra till att göra skolmiljö och uppgifter mer tillgängliga

Arbetet har utgått från Supported Education som kombinerats med arbetsterapeutiska arbetssätt.

Kurator från psykiatri

Under större delen av projektet har det funnits tillgång till en kurator från psykiatri, cirka en dag i veckan i varje kommun. Kuratorn har gett stöd både på skolorna och på mottagning.

Stödet har till exempel bestått av samtal, kartläggning och kontakt med vidare vård vid behov. De vanligaste svårigheterna bland eleverna har varit social ångest, depression, ensamhet och utmaningar i hemsituationen.

De flesta av våra deltagare har vuxit av att vara den som leder processen framåt. De känner sig lyssnade på och kan visa att de själva har svaren inom sig.

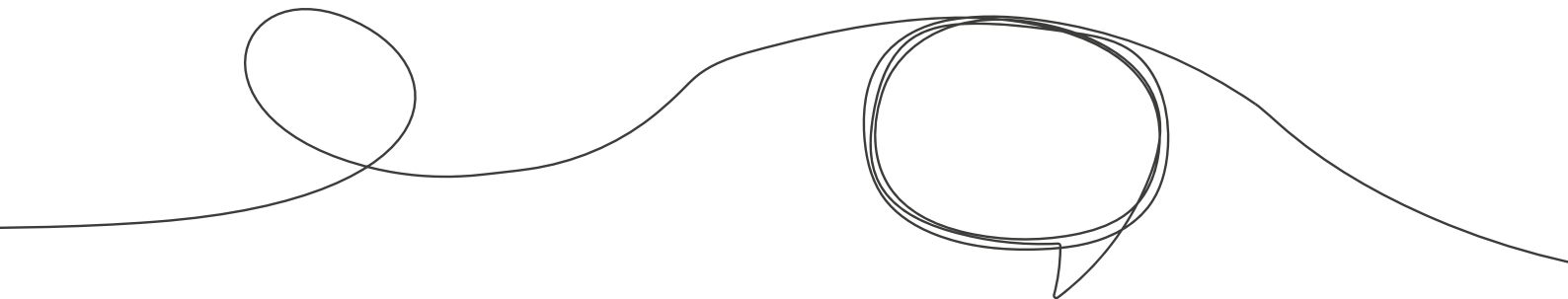
- Coach i SATSA

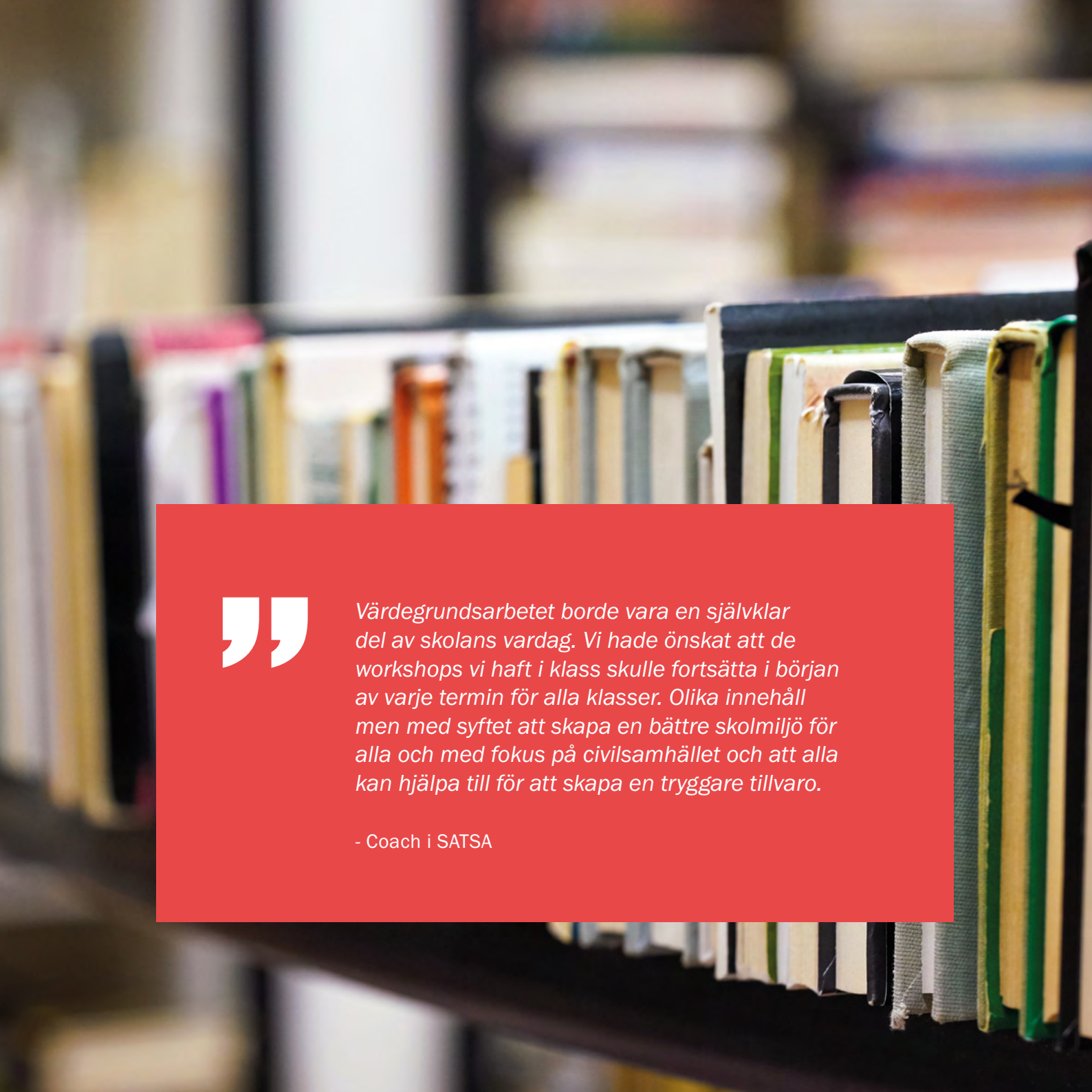
Främjande insatser

Insatser har genomförts i klasser utifrån behov som identifierats tillsammans med mentorer, lärare och elever. Insatserna har oftast bestått av en kombination av korta genomgångar och praktiska övningar.

Innehållet har varierat, men syftet har varit att bidra till en bättre skolmiljö och att förbereda eleverna för arbetslivet. Exempel på teman är värdegrund, stress, sömn, studieteknik och framtidsval.

Ett exempel är en insats i en klass där många elever ofta kom för sent. Det påverkade både studierna och deras förberedelse inför arbetslivet. Insatsen genomfördes som en workshop där eleverna fick kartlägga sina morgonrutiner genom att skriva ner olika moment på post-it-lappar. Därefter reflekterade de över vad som kunde förberedas kvällen innan för att spara tid och energi. Övningen kopplades till färdigheter som är viktiga i arbetslivet, som planering, struktur och ansvarstagande.

A blurred background image of a library shelf filled with books of various colors and sizes. The books are standing upright, and the focus is soft, creating a sense of depth.

”

Värdegrundsarbetet borde vara en självklar del av skolans vardag. Vi hade önskat att de workshops vi haft i klass skulle fortsätta i början av varje termin för alla klasser. Olika innehåll men med syftet att skapa en bättre skolmiljö för alla och med fokus på civilsamhället och att alla kan hjälpa till för att skapa en tryggare tillvaro.

- Coach i SATSA

Samverkan i övergångarna mellan grundskola och gymnasium

Projektets mål har varit att göra övergången från grundskolan till gymnasiet tryggare, särskilt för elever som riskerar hög frånvaro eller att hoppa av skolan.

I en av kommunerna fanns redan fungerande rutiner. Där kunde coacherna i stället fokusera på att ge eleverna ett mer direkt och förstärkt stöd. Under vårterminen i årskurs 9 träffade de eleverna för att ta reda på vilket stöd de själva önskade. Eleverna fick också besöka gymnasieskolor i förväg, träffa funktioner inom elevhälsa, mentor och biträdande rektor, och bekanta sig med lokaler så som klassrum, toaletter och vilrum.

I de två andra kommunerna saknades gemensamma rutiner. Arbetet började därför med att samla aktörer från både grundskola och gymnasium. Tillsammans kartlade de behov, tog del av hur andra kommuner arbetar och tog fram gemensamma arbetssätt för övergången. Rutinerna samordnades av SATSA. Stödet till eleverna liknar det som ges i den första kommunen. Eleverna får tidig kontakt redan under vårterminen i årskurs 9, möjlighet att besöka gymnasiet i förväg och fortsatt stöd under gymnasietiden, bland annat utifrån Supported Education.

Genom projektet har fler gemensamma och tydliga arbetssätt utvecklats. Det har bidragit till ett mer likvärdigt stöd, som inte är lika beroende av enskilda personer.

Samverkan i övergångarna mellan skola och arbetsliv

Projektet har haft fokus på att göra vägen från skola till arbete enklare och kortare. Visionen är att ingen elev ska stå utan stöd på vägen mot ett hållbart arbetsliv.

Inom projektet har flera konkreta insatser genomförts, som CV-verkstäder, framtidsmässor och arbetslivsinriktade workshops i klassrummet.

Ett viktigt arbete har varit att försöka skapa ett mer sammanhållet stöd för unga som står utanför arbete. Det har handlat om att tydliggöra roller och ansvar samt utveckla samverkan mellan skola, det kommunala aktivitetsansvaret och andra arbetsmarknadsinsatser. Projektet har även bidragit till att öka kunskapen i skolorna om Arbetsförmedlingens uppdrag och deras insatser och projekt som är kopplade till samverkan med skolan.

Jag har fått hjälp att börja på gymnasium (övergången från högstadiet till gymnasiet). De har hjälpt mig att kommunicera med skolan och jag kunde besöka skolan innan jag började tack vare Satsa.

- Elev

Framgångsfaktorerna

Projektet har haft stöd av en extern utvärderare samt följeforskare från Södertörns högskola.

Utvärderingen visar att SATSA har erbjudit individuellt anpassade stödinsatser utifrån de ungas behov, med grund i en tydlig metodik. För många elever har stödet haft fokus på att skapa fungerande rutiner i vardagen och i skolan.

De unga beskriver kontakten med SATSA som en tillgänglig och icke-dömande relation, med stor förståelse för deras situation. Samtalen skiljer sig från andra kontakter i skolan genom att de tar ett bredare grepp om elevens hela livssituation.

Enligt de unga uppskattar de att SATSA...

- ...är tillgängliga.
- ...inte dömer.
- ...hjälper till med strategier för att klara skolgången.
- ...följer upp med och beskriver situationer för lärare.

Utvärderingen pekar också på att stödet bidrar till ökad trygghet i och kring skolgången, vilket i sin tur påverkar mående, närvaro och skolresultat.

Följeforskarna konstaterar i sina rapporter att projektet som sådant är framgångsrikt och välbehövligt, och att det ger tydliga resultat för de elever som får det individuella stödet. En av forskningsfrågorna handlade om på vilket sätt Supported Education som metod kan bidra till att motverka ungas skolavhopp. Forskarna belyser att metoden framförallt bidrar med en bra struktur samt att vissa delar som frivillighet och individfokus ses som nycklar i arbetet.

”

*Det funkar bättre nu. Inget
bråk. Ingen medicin för min
ADHD. Mindre stress och bråk.
Om du har bra rutiner brukar
det funka bra och det hade inte
jag. Nu har jag det.*

- Elev

”

Att skolan har haft tid och orkat lyssnat på mig och velat förstå mig. Jag har liksom lärt känna mig själv och fattat att jag är bra på saker. När de inte har funkat så har vi testat igen och igen och jag har typ tänkt att det är ok att det inte funkar för vi hittar ett annat sätt

- Elev

Utmaningar

Följeforskarna har studerat projektets samverkanskapacitet – det vill säga förmågan att samla olika aktörer, identifiera gemensamma utmaningar och arbeta tillsammans mot gemensamma mål. Analysen visar att samverkanskapaciteten ännu inte är fullt utvecklad i någon av kommunerna, och att den varierar från låg till relativt hög.

På skolor med begränsad samverkanskapacitet har det varit tydligt att detta påverkat projektets genomförande och möjligheten att ge långsiktigt stöd. Flera faktorer har haft betydelse för hur väl arbetssättet kunnat integreras i skolornas ordinarie verksamhet, till exempel:

- personalförändringar (samtliga fyra skolor har fått nya rektorer under projektiden)
- coachernas tillgång till skolorna, och möjligheten att vara på plats i vardagen (två av skolorna har inte kunnat erbjuda funktionella mötesrum med eleverna)
- olika synsätt mellan professioner, spänningen mellan ett socialt och pedagogiskt fokus (Hur ser skolorna på gymnasieelever med hög frånvaro? Handlar det främst om sociala faktorer i elevernas liv, eller på hur skolorna fungerar?).
- organisationsförändringar i två av kommunerna.

Lärdomar och resultat

Arbetet inom SATSA har bidragit till att utveckla ett arbetssätt som stärker elevers möjligheter att slutföra sina studier. 89 procent av deltagarna är vid projektets slut antingen kvar i studier eller har genomfört en gymnasieutbildning.

Att fånga upp elever redan i övergången mellan grundskola och gymnasium ger tydliga resultat. Av de 52 elever som fått del av detta stöd är 47 kvar i studier, vilket motsvarar 90 procent.

En viktig lärdom är att tillgång till psykiatrisk kompetens inom skolan har stor betydelse för att elever snabbare ska få rätt stöd. Genom att kurator från psykiatrin kunde skriva remisser direkt för elever som fyllt, eller snart skulle fylla 18 år, förkortades vägen till insatser och behovet av flera kontaktled minskade. Den nära samverkan mellan elevhälso-team och psykiatrin möjliggjorde tidiga och samordnade insatser. Att stödet fanns på plats i skolmiljön bidrog dessutom till att sänka trösklarna för kontakt och gjorde det lättare för elever att ta emot hjälp.

Slutligen har vi lärt oss att det tar tid att förankra och integrera en ny form av stöd i skolmiljön. Särskilt betydelsefullt för att nå framgång är att ha ett aktivt stöd från rektor och skolläda.

För att ta nästa steg och inte tappa värdefulla erfarenheter har kommunerna Nynäshamn och Tyresö ansökt om medel för ett uppföljande projekt, SATSA+. Om projektet beviljas kommer fokus att ligga på att implementera och bygga in fungerande arbetssätt i ordinarie verksamhet. Haninge har av olika anledningar, bland annat en större omorganisation, valt att inte delta i ansökan.

Projektmål	Resultat
240 deltagare	214 (106 kvinnor och 108 män).
Deltagande elever ska ha fått ökade möjligheter att fullfölja sina studier.	81 % av deltagarna upplever att stödet i SATSA har ökat deras möjligheter att klara sina studier.
Deltagande elever uppger att de fått ökad kunskap och erfarenhet av studievägar, arbets- och samhällsliv.	87 % anser att de fått ökad kunskap om utbildningar och vidare studier. 72 % anser att de fått ökad kunskap om vad som händer efter gymnasiet (arbets- och samhällsliv).
Deltagande elever uppger att de genom metoden fått verktyg för att bättre kunna hantera sin livssituation.	59 % upplever att deras livssituation har förbättrats genom stödet från SATSA.65 % upplever att deras hälsa har förbättrats genom stödet från SATSA.
Deltagande elever uppger att de kunnat påverka vilket stöd de har fått i projektet.	97 % upplever att de fått vara med och påverka det stöd de fått i SATSA.

Resultaten bygger på enkätsvar från 78 deltagare.

Resultat per skola/kommun

Nynäshamns gymnasium

På Nynäshamns gymnasium går cirka 370 elever som är fördelade på tre studieförberedande program, tre yrkesinriktade program samt introduktionsprogram.

Deltagarna i SATSA uppvisar generellt omfattande stödbehov kopplade till psykisk ohälsa, NPF och tidigare bristande skolgång, vilket påverkar närvaro, studieförmåga och tilltro till den egna förmågan. Många har även instabila hemsituationer, svårigheter i socialt samspel och låg tillit till vuxna, och är i behov av kontinuerligt stöd för att klara skoldagen.

Resultat

69 elever har fått individuellt stöd varav 28 tjejer och 41 killar

Av dessa har 13 elever fått stöd redan i övergången mellan grundskola och gymnasium, 12 av dessa elever är fortsatt kvar i studier.

12 deltagare har fullföljt en gymnasieutbildning (3 tjejer och 9 killar).

52 deltagare fortsätter sina studier efter projektavslut (25 tjejer och 27 killar).

1 deltagare har avbrutit sina studier (1 kille).

4 deltagare har avslutat av annan orsak (flytt, sjukskrivning, 4 killar).

- 180 unika elever har deltagit i workshops om sömn, rutiner, stress och återhämtning, mentala talldriksmodellen, studieteknik, vad händer efter gymnasiet med mera.
- 65 unika elever har deltagit i CV-verkstad.
- 75 unika elever har deltagit i studiebesök på Campus.
- Ett stort antal elever har deltagit i olika sociala insatser och riktade stödinsatser i klass.

Tyresö gymnasium

Tyresö gymnasium är en kommunal gymnasieskola med cirka 450 elever. På skolan finns två studieförberedande program, fem yrkesprogram, flera introduktionsprogram samt anpassad gymnasieskola med både nationella och individuella program.

SATSAs målgrupp på Tyresö gymnasium är unga som vill vidare i studier eller arbete men som möter olika hinder på vägen. Det kan handla om bristande tillit till den egna förmågan, att inte bli lyssnad på eller att resurser och färdigheter inte tas tillvara. För vissa finns även skolrelaterad ångest kopplad till en komplex livssituation, och många har behov av samordnat stöd för att klara studier, arbete och vardag.

Resultat

69 elever har fått individuellt stöd varav 35 tjejer och 33 killar

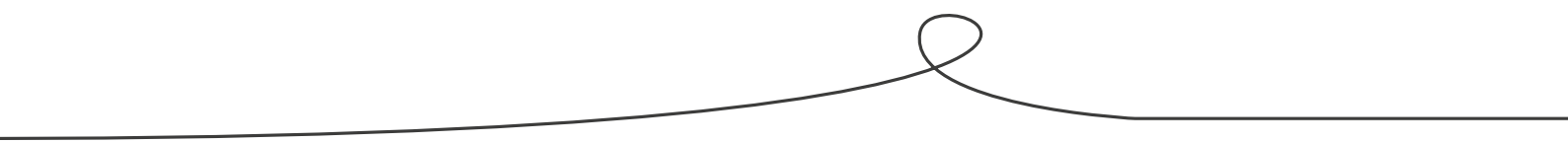
Av dessa har 17 elever fått stöd redan i övergången mellan grundskola och gymnasium, 16 av dessa elever är fortsatt kvar i studier.

3 deltagare har fullföljt en gymnasieutbildning (2 tjejer och 1 kille).

57 deltagare fortsätter sina studier efter projektavslut (30 tjejer och 27 killar).

6 deltagare har avbrutit sina studier (2 tjej och 4 killar).

3 deltagare har avslutat av annan orsak (sjukskrivning och övrigt, 2 killar och 1 tjej).

- 224 unika elever har deltagit i olika workshops som: att studera och må bra, högre studier, exekutiva funktioner, förberedelse inför att vara eventvärd under framtidsmässa.
 - 31 unika elever har deltagit i CV-verkstad.
 - 2 framtidsmässor har planerats och genomförts, som har besökts av över 2 000 elever.
-

Fredrika Bremergymnasiet i Haninge

På Fredrika Bremergymnasiet finns 13 nationella program och många inriktningar. Skolan är en av landets största och här går cirka 2 100 elever.

Elever som deltagit i SATSA har generellt haft stort behov av tidig förutsägbarhet och relation med lärare. Skolstarten präglas av höga sociala och kognitiva krav som många saknar förutsättningar för. Många har aldrig studerat aktivt tidigare, vilket ofta leder till ströfrånvaro som snabbt utvecklas till problematisk frånvaro. De flesta saknar starkt stöd hemifrån, ansvarar mycket själva, har bristande rutiner och sover ofta för lite eller dåligt.

Resultat

58 elever har fått individuellt stöd varav 34 tjejer och 24 killar

Av dessa har 13 elever fått stöd redan i övergången mellan grundskola och gymnasium, 11 av dessa elever är fortsatt kvar i studier.

3 deltagare har fullföljt en gymnasieutbildning (2 tjejer och 1 kille).

48 deltagare fortsätter sina studier efter projektavslut (28 tjejer och 20 killar).

7 deltagare har avbrutit sina studier (4 tjejer och 3 killar).

Riksäpplets gymnasium i Haninge

Riksäppet är en kommunal gymnasieskola med cirka 400 elever. Skolan erbjuder introduktionsprogram för unga som saknar behörighet till nationella gymnasieprogram samt anpassad gymnasieskola.

Nästan alla deltagare har långvarig problematisk skolfrånvaro och kan beskrivas som hemmavarande. Närvaron har i grundskolan varit mycket låg. Deltagarna på RÅ är ofta mest hemmavarande. De har stort behov av stöd för att ta sig till skolan och delta i undervisningen, ofta med omfattande skolsvårigheter och lågt förtroende för vuxna.

Resultat

27 elever har fått individuellt stöd varav 13 tjejer och 14 killar

Av dessa har 9 elever fått stöd redan i övergången mellan grundskola och gymnasium, 8 av dessa elever är fortsatt kvar i studier.

1 deltagare har fullföljt sin utbildning (1 kille).

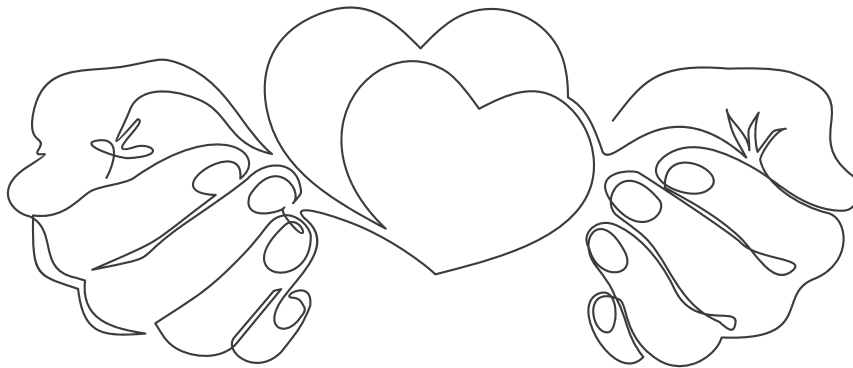
24 deltagare fortsätter sina studier efter projektavslut (13 tjejer och 11 killar).

2 deltagare har avbrutit sina studier (2 killar).

Arbetslivsinriktade insatser som genomförts i båda skolorna i Haninge

- 362 unika elever har deltagit i workshops om värdegrund, mentala tallriksmodellen, stress och stresshantering, skaffa jobb, hur de lyckas i skolan, studieteknik, vägar efter gymnasiet och att söka jobb.
- 86 unika elever har deltagit i CV-verkstad
- Ett stort antal elever har deltagit i olika insatser under framtidsdagar, vårdag, arbetsmarknadsdag, träning inför högskoleprov etc.

Tack alla medverkande
i projektet SATSA

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Samordningsförbundet Östra Södertörn
www.samordningsforbundetostrotrasodertorn.se
Tel 08-606 70 00 (Häringe kommuns växel)